

Komunikat o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa wielkopolskiego w marcu 2018 r.

30.04.2018 r.
Nr 03/2018

- Na rynku pracy utrzymała się tendencja wzrostowa przeciętnego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw w relacji do analogicznego miesiąca ub. roku (w marcu br. wzrost wyniósł 6,6%).
- Stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 3,8%, kształtując się o 0,1 p.proc. niżej niż w lutym br. i o 1,1 p.proc. poniżej poziomu osiągniętego w marcu ub. Województwo wielkopolskie nadal wyróżnia się najniższą stopą bezrobocia, o 2,8 p.proc. niższą od wskaźnika krajowego.
- Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw utrzymało tendencję wzrostową w skali roku, a wzrost odnotowany w tym miesiącu wyniósł 6,5%.
- W porównaniu z lutym br. w skupie odnotowano wzrost cen pszenicy, ziemniaków oraz żywca rzeźnego, a spadek cen żyta i mleka. W obrocie targowiskowym obniżyła się w tym czasie cena większości produktów objętych obserwacją, z wyjątkiem jęczmienia i prosiąt na chów. W skali roku spadek dotyczył cen skupu pszenicy, żyta i żywca wieprzowego oraz targowiskowych cen prosiąt do dalszego chowu. Ceny pozostałych produktów objętych badaniem były wyższe od notowanych w marcu ub. roku.
- W ciągu miesiąca poprawiła się relacja cen skupu żywca wieprzowego do targowiskowych cen żyta (wzrost z 6,6 w lutym br. do 7,2 w marcu), a także relacja do targowiskowych cen jęczmienia (wzrost z 5,9 do 6,1). W obu przypadkach relacja kształtowała się jednak gorzej niż w marcu ub. roku, gdy wynosiła 8,0 dla żyta i 6,8 dla jęczmienia.
- Zanotowano większe niż przed miesiącem dostawy do skupu większości produktów rolnych, oprócz żyta (spadek o 13,5%), natomiast w skali roku wzrost podaży dotyczył tylko produktów zwierzęcych, ale i w tej grupie był wyjątek; skup żywca wołowego zmniejszył się o 6,2%.
- Wartość produkcji sprzedanej przemysłu wzrosła (licząc w cenach stałych) w stosunku do lutego br. (o 15,0%) i w porównaniu z marcem ub. roku (o 2,4%). W strukturze rodzajowej produkcji dominowało pięć działów specjalizujących się w produkcji: artykułów spożywczych (19,6% wartości produkcji sprzedanej przemysłu całego województwa), pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (17,5%), mebli (8,8%), urządzeń elektrycznych (6,9%) oraz wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (6,5%).
- Odnotowano wzrost wartości produkcji budowlano-montażowej w ujęciu miesięcznym (o 26,4%) i w relacji do marca ub. roku (o 44,9%). Największy udział w wartości produkcji budowlano-montażowej miały przedsiębiorstwa zajmujące się budową budynków (40,8%).
- Do użytkowania oddano więcej mieszkań niż w marcu ub. roku (o 30,7%). Większa niż przed rokiem była też liczba mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym (o 59,8%). Zmniejszyła się natomiast liczba rozpoczynanych inwestycji mieszkaniowych (o 36,5%).
- Utrzymała się tendencja wzrostowa wartości sprzedaży detalicznej przedsiębiorstw handlowych i niehandlowych w stosunku do analogicznego miesiąca ub. roku (w marcu br. zanotowano wzrost o 18,5%). W przypadku sprzedaży hurtowej niewielki wzrost odnotowano dla jednostek handlowych ogółem (o 0,2%), natomiast w przedsiębiorstwach handlu hurtowego wystąpił spadek sprzedaży (o 2,0%).

Spis treści

Rynek pracy.....	4
Wynagrodzenia.....	7
Ceny detaliczne.....	9
Rolnictwo.....	11
Przemysł i budownictwo.....	14
Budownictwo mieszkaniowe.....	16
Rynek wewnętrzny.....	19
Wybrane dane o województwie wielkopolskim.....	21

Uwagi ogólne

Prezentowane w Komunikacie dane:

- o zatrudnieniu, wynagrodzeniach oraz o produkcji sprzedanej przemysłu i budownictwa, produkcji budowlano-montażowej, a także o sprzedaży detalicznej i hurtowej towarów, dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9,
- o sektorze przedsiębiorstw, dotyczą podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w zakresie: leśnictwa i pozyskiwania drewna; rybołówstwa w wodach morskich; górnictwa i wydobywania; przetwórstwa przemysłowego; wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych; dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami oraz działalności związanej z rekultywacją; budownictwa; handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle; transportu i gospodarki magazynowej; działalności związanej z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi; informacji i komunikacji; działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości; działalności prawniczej, rachunkowo-księgowej i doradztwa podatkowego, działalności firm centralnych (head offices); doradztwa związanego z zarządzaniem; działalności w zakresie architektury i inżynierii; badań i analiz technicznych; reklamy, badania rynku i opinii publicznej; pozostałej działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej; działalności w zakresie usług administrowania i działalności wspierającej; działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją; naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego; pozostałej indywidualnej działalności usługowej,
- o skupie produktów rolnych, obejmują skup od producentów z terenu województwa; ceny podano bez podatku VAT,
- o wynikach finansowych przedsiębiorstw oraz nakładach inwestycyjnych, dotyczą podmiotów gospodarczych prowadzących księgi rachunkowe (z wyjątkiem przedsiębiorstw rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz szkół wyższych), w których liczba pracujących przekracza 49.

Dane w ujęciu wartościowym wyrażone są w cenach bieżących i stanowią podstawę dla obliczenia wskaźników struktury. Wskaźniki dynamiki zaprezentowano na podstawie wartości w cenach bieżących, z wyjątkiem przemysłu, dla którego wskaźniki dynamiki podano na podstawie wartości w cenach stałych (średnie ceny bieżące 2015 r.).

Liczby względne (wskaźniki, odsetki) wyliczono na podstawie danych bezwzględnych, wyrażonych z większą dokładnością niż podane w tekście i tablicach.

Dane prezentuje się w układzie Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007. W niniejszym komunikacie zastosowano skróty niektórych nazw poziomów klasyfikacyjnych; w tablicach i na wykresach skrócone nazwy zostały oznaczone znakiem „Δ”.

Polska klasyfikacja działalności 2007 (PKD 2007)

Skrót	Pełna nazwa
Sekcje	
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
Działy	
Produkcja skór i wyrobów skórzanych	Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania
Produkcja wyrobów z metali	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń
Produkcja maszyn i urządzeń	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
Budowa budynków	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej
Handel hurtowy	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi
Handel detaliczny	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi

Objaśnienia znaków umownych

Symbol	Opis
Kreska (–)	zjawisko nie występuje
Kropka (.)	zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych
Znak x	wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe
Znak Δ	oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji
„W tym”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy
Znak *	oznacza, że dane zostały zmienione w stosunku do już opublikowanych
p.proc.	punkt procentowy

Dane charakteryzujące województwo wielkopolskie można również znaleźć w publikacjach statystycznych wydawanych przez US w Poznaniu oraz w publikacjach ogólnopolskich GUS.

Prosimy o podanie źródła przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego.

Rynek pracy

W marcu br. w województwie wielkopolskim utrzymała się tendencja wzrostowa przeciętnego miesięcznego zatrudnienia w sektorze przedsiębiorstw, obserwowana w odniesieniu do analogicznego okresu ub. roku. Stopa bezrobocia rejestrowanego osiągnęła poziom niższy aniżeli przed rokiem i wciąż pozostawała najniższa w kraju.

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w marcu br. wyniosło 764,5 tys. osób i było o 0,1% większe niż w lutym br., a o 6,6% przewyższyło poziom zatrudnienia sprzed roku (w marcu ub. roku zatrudnienie obniżyło się nieznacznie w skali miesiąca – o 0,1%, ale wzrosło w ujęciu rocznym – o 4,8%).

Tablica 1. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw

Wyszczególnienie	III 2018		I–III 2018	
	w tys.	III 2017=100	w tys.	I–III 2017=100
OGÓŁEM	764,5	106,6	761,7	106,5
w tym:				
Przemysł	339,1	102,5	337,6	102,4
górnictwo i wydobywanie	4,6	96,6	4,6	96,7
przetwórstwo przemysłowe	315,0	102,7	313,7	102,7
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^a	7,6	95,0	7,6	94,5
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^a	11,9	102,6	11,7	101,4
Budownictwo	37,4	103,7	37,3	104,0
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a	236,3	107,5	235,3	107,4
Transport i gospodarka magazynowa	65,0	132,4	64,5	131,8
Zakwaterowanie i gastronomia ^a	6,6	103,6	6,7	104,5
Informacja i komunikacja	12,5	104,7	12,4	103,2
Obsługa rynku nieruchomości ^a	7,2	93,4	7,2	93,2
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ^a	14,9	113,6	15,0	114,5
Administrowanie i działalność wspierająca ^a	34,0	108,4	34,3	109,5

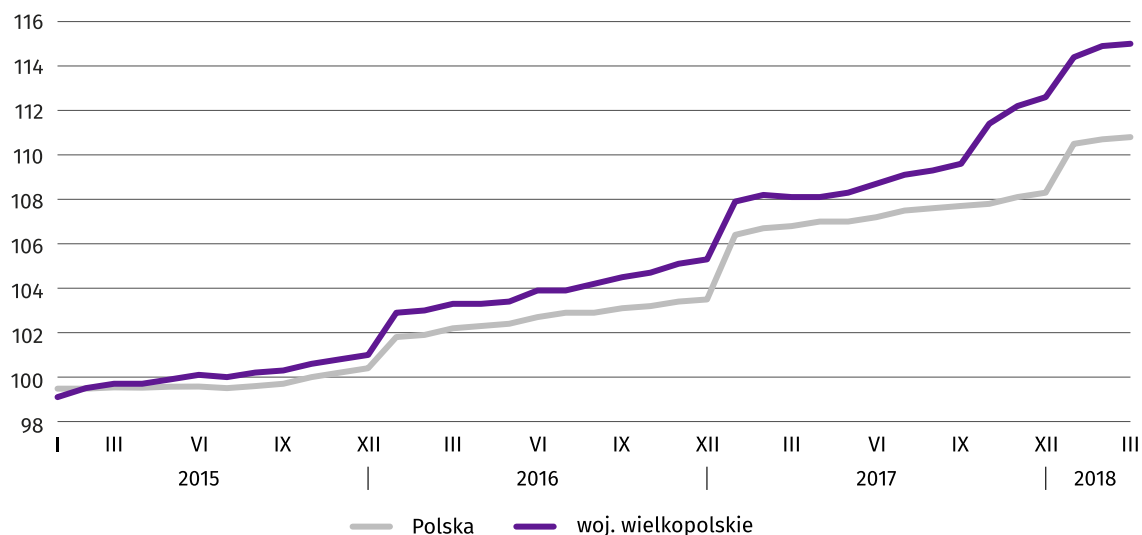
^a Nie obejmuje działów: Badania naukowe i prace rozwojowe oraz Działalność weterynaryjna.

W porównaniu z marcem ub. roku największy wzrost zatrudnienia odnotowano w sekcjach: transport i gospodarka magazynowa (o 32,4%), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (o 13,6%) oraz administrowanie i działalność wspierająca (o 8,4%). Spadek zatrudnienia obserwowano w tym czasie w przedsiębiorstwach z sekcji: obsługa rynku nieruchomości (o 6,6%), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz parę wodną i gorącą wodę (o 5,0%) oraz górnictwo i wydobywanie (o 3,4%).

W strukturze zatrudnienia w województwie wielkopolskim niezmiennie dominują dwie sekcje: przetwórstwo przemysłowe (41,2% ogółu zatrudnionych w sektorze przedsiębiorstw) oraz handel; naprawa pojazdów samochodowych (30,9%). Na poziomie działów największym zatrudnieniem wyróżniają się przedsiębiorstwa handlu detalicznego (20,7% ogółu zatrudnionych) i hurtowego (8,9%), jednostki związane z transportem lądowym i rurociągowym (7,0%) oraz podmioty zajmujące się produkcją artykułów spożywczych (6,6%) i mebli (6,3%).

W okresie styczeń-marzec br. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 761,7 tys. osób i było o 6,5% większe niż w analogicznym okresie ub. roku (przed rokiem wzrost zatrudnienia wyniósł 4,6%). Podobnie jak w marcu br., w całym I kwartale br. przeciętne zatrudnienie najbardziej zwiększyło się w sekcjach: transport i gospodarka magazynowa (o 31,8%) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (o 14,5%), natomiast największy spadek odnotowały przedsiębiorstwa zajmujące się obsługą rynku nieruchomości (o 6,8%).

Wykres 1. Przeciętne miesięczne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw
(przeciętna miesięczna 2015 = 100)

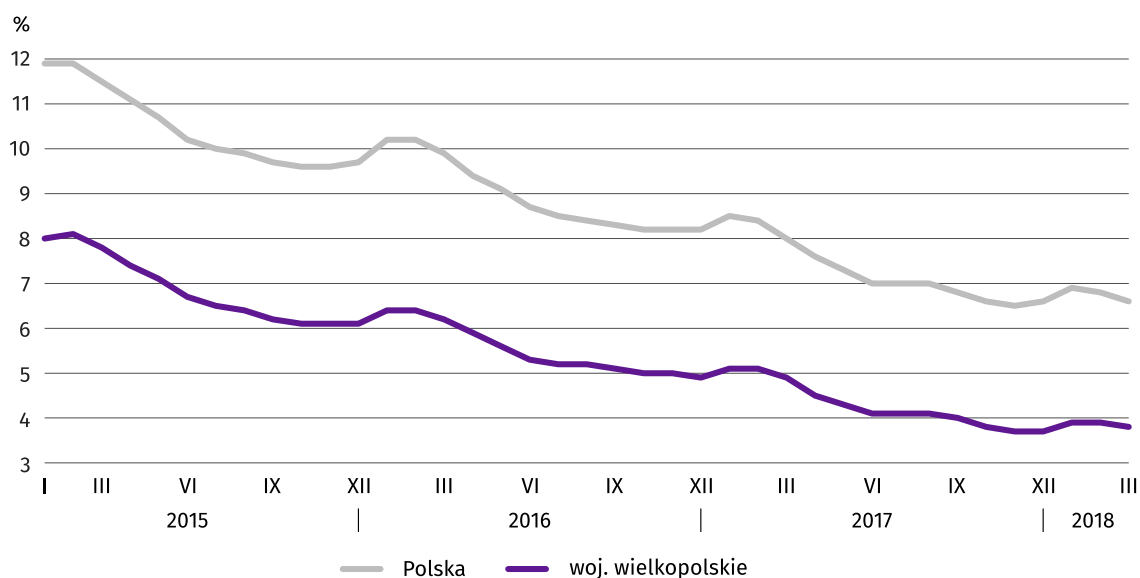

W końcu marca br. **liczba osób bezrobotnych** zarejestrowanych w wielkopolskich urzędach pracy wyniosła 60,5 tys. i w stosunku do lutego br. zmniejszyła się o 1,9 tys. (o 3,0%), a w porównaniu z marcem ub. roku spadła o 17,0 tys. (o 22,0%). Kobiety stanowiły 59,6% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (przed rokiem 58,2%).

Tablica 2. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia

Wyszczególnienie	2017	2018	
	III	II	III
Bezrobotni zarejestrowani (stan w końcu miesiąca) w tys.	77,6	62,4	60,5
Bezrobotni nowo zarejestrowani (w ciągu miesiąca) w tys.	11,3	9,2	9,4
Bezrobotni wyrejestrowani (w ciągu miesiąca) w tys.	15,3	8,9	11,3
Stopa bezrobocia rejestrowanego (stan w końcu miesiąca) w %	4,9	3,9	3,8

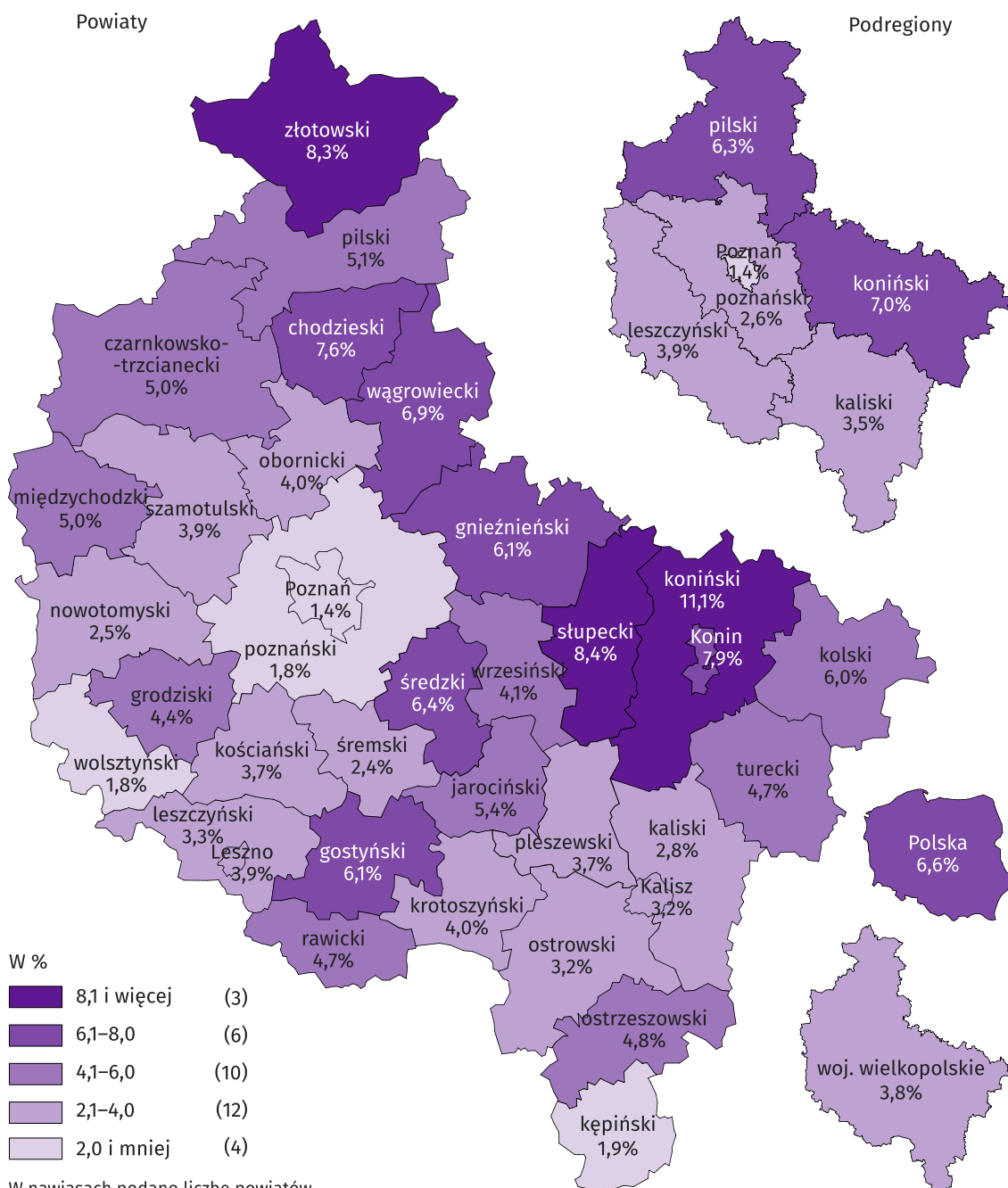
Wykres 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego
Stan w końcu miesiąca

Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie wielkopolskim w końcu marca br. wyniosła 3,8% i wciąż pozostaje najniższa w kraju. W stosunku do poprzedniego miesiąca wskaźnik obniżył się o 0,1 p.proc., a w odniesieniu do marca ub. roku – o 1,1 p.proc. W kraju stopa bezrobocia rejestrowanego ukształtowała się na poziomie 6,6%, tj. o 0,2 p.proc. niżej niż przed miesiącem oraz o 1,4 p.proc. niżej niż przed rokiem. W odniesieniu do poprzedniego miesiąca spadek stopy bezrobocia obserwowano we wszystkich województwach, z tego największy w lubuskim, warmińsko-mazurskim i zachodniopomorskim (o 0,4 p.proc.). Również w skali roku wskaźnik ten zmniejszył się we wszystkich województwach, a największe spadki odnotowano w warmińsko-mazurskim (o 2,2 p.proc.) i zachodniopomorskim (o 2,1 p.proc.).

Wykres 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego według powiatów i podregionów w 2018 r.

Stan w końcu marca

Natężenie bezrobocia nie jest jednakowe w całym województwie; największe obserwuje się wciąż w jego wschodniej i północnej części. Najwyższą stopę bezrobocia, podobnie jak w poprzednich miesiącach, odnotowano w powiatach: konińskim (11,1% wobec 13,7% w marcu ub. roku), stłupeckim (8,4% wobec 9,6%) i złotowskim (8,3% wobec 9,8%) oraz w Koninie (7,9% wobec 10,1%). Najniższy poziom stopa bezrobocia miała w Poznaniu (1,4% wobec 1,9% przed rokiem) oraz w powiatach poznańskim (1,8% wobec 2,2%) i wolsztyńskim (1,8% wobec 2,4%).

W marcu br. w urzędach pracy **zarejestrowano** 9,4 tys. osób bezrobotnych, tj. o 1,6% więcej niż przed miesiącem, ale o 16,9% mniej niż przed rokiem. Udział osób rejestrujących się po raz kolejny w ogólnej liczbie nowo zarejestrowanych zwiększył się o 0,4 p.proc. (do 81,2%). Zmalał natomiast odsetek dotychczas niepracujących (o 0,9 p.proc. do 9,4%), absolwentów (o 0,9 p.proc. do 9,3%) oraz zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy (o 0,3 p.proc. do 4,4%). W marcu br. z ewidencji bezrobotnych **wyrejestrowano** 11,3 tys. osób, tj. o 26,8% więcej niż przed miesiącem, ale o 26,2% mniej niż w marcu ub. roku. Z tytułu podjęcia pracy (głównej przyczyny wyrejestrowania) z rejestru bezrobotnych wyłączono 5,4 tys. osób (przed rokiem 5,9 tys.). Udział tej kategorii w ogólnej liczbie wyrejestrowanych bezrobotnych w ujęciu rocznym zmniejszył się o 0,1 p.proc. do 47,8%. Zmalał również udział bezrobotnych wykreślonych z ewidencji w wyniku nabycia praw emerytalnych lub rentowych (o 0,9 p.proc. do 0,4%), rozpoczęcia szkolenia lub stażu u pracodawców (o 0,6 p.proc. do 12,0%) oraz nabycia praw do świadczenia przedemerytalnego (o 0,2 p.proc. do 0,9%). Zwiększył się natomiast odsetek osób, które nie potwierdziły gotowości do pracy (o 1,3 p.proc. do 17,7%) oraz osób, które dobrowolnie zrezygnowały ze statusu bezrobotnego (o 0,1 p.proc. do 7,7%).

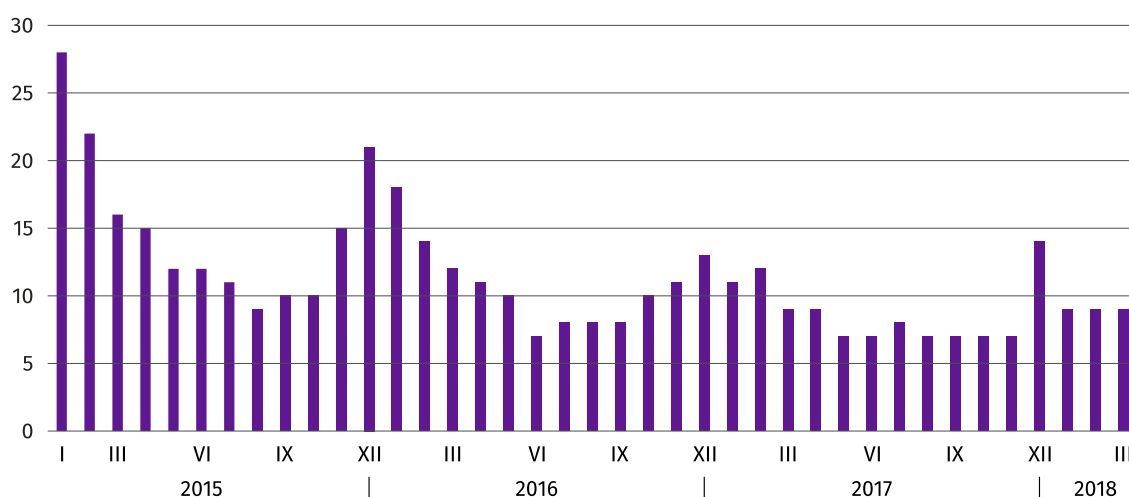
W końcu marca br. **bez prawa do zasiłku** pozostawało 50,1 tys. bezrobotnych, a ich udział w liczbie bezrobotnych ogółem wyniósł 82,8%, tj. o 1,0 p.proc. mniej niż przed rokiem.

Bezrobotni będący **w szczególnej sytuacji na rynku pracy** w końcu marca br. stanowili 83,4% ogółu bezrobotnych (przed rokiem 84,1%). Udział długotrwale bezrobotnych, stanowiących najbardziej liczną grupę wśród zarejestrowanych ogółem, w skali roku zmniejszył się o 2,2 p.proc. i wyniósł 45,2%. Zmniejszył się również odsetek bezrobotnych w wieku powyżej 50 roku życia (o 1,2 p.proc. do 25,7%), bezrobotnych poniżej 30 roku życia (o 0,6 p.proc. do 28,3%; w tym poniżej 25 roku życia o 0,6 p.proc. do 13,8%) oraz osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (o 0,3 p.proc. do 3,0%). Zwiększył się natomiast udział bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko w wieku do 6 roku życia (o 2,3 p.proc. do 22,6%) lub dziecko niepełnosprawne w wieku do 18 roku życia (o 0,1 p.proc. do 0,3%). Na poziomie zbliżonym do notowanego przed rokiem pozostał udział bezrobotnych niepełnosprawnych (7,8%). Liczba bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji w skali roku obniżyła się we wszystkich wymienionych kategoriach, z wyjątkiem bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia. Największy spadek dotyczył liczby bezrobotnych długotrwale bezrobotnych (o 25,5%), bezrobotnych powyżej 50 roku życia (o 25,2%) oraz w wieku poniżej 30 roku życia (o 23,7%).

W marcu br. do urzędów pracy zgłoszono 9,7 tys. **ofert pracy**, tj. o 1,4 tys. więcej niż przed miesiącem, ale o 2,9 tys. mniej niż przed rokiem. W końcu miesiąca na 1 ofertę zatrudnienia przypadało 9 bezrobotnych, podobnie jak przed miesiącem i przed rokiem.

Wykres 4. Bezrobotni na 1 ofertę pracy

Stan w końcu miesiąca

W okresie styczeń-marzec br. wydatki Funduszu Pracy wyniosły 73,0 mln zł, w tym na wypłatę zasiłków dla bezrobotnych wydatkowano 29,2 mln zł, tj. 40,0%, a na realizację programu promocji zatrudnienia 39,4 mln zł, tj. 53,9%.

Z danych urzędów pracy wynika, że według stanu w końcu marca br. 9 zakładów pracy zapowiedziały zwolnienie w najbliższym czasie 1,4 tys. pracowników (przed rokiem odpowiednio 18 zakładów, 0,8 tys. pracowników).

Wynagrodzenia

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w województwie wielkopolskim w marcu br. wyniosło 4387,32 zł i wzrosło zarówno w stosunku do poprzedniego miesiąca – o 3,7%, jak i w relacji do marca ub. roku – o 6,5% (przed rokiem wzrost wynagrodzeń wyniósł odpowiednio 4,2% i 6,4%).

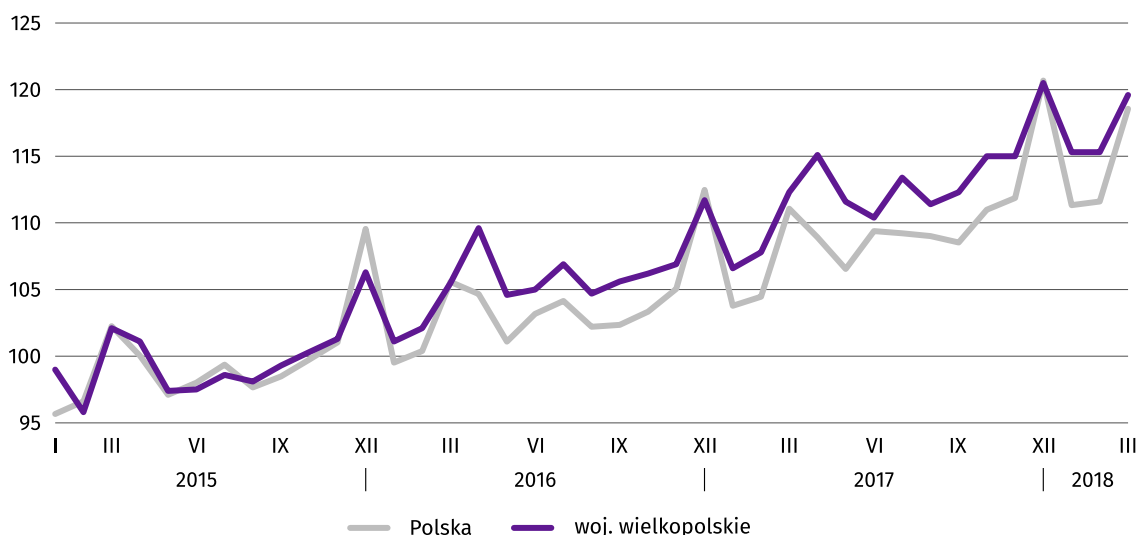
Tablica 3. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw

Wyszczególnienie	III 2018		I-III 2018	
	w zł	III 2017=100	w zł	I-III 2017=100
OGÓŁEM	4387,32	106,5	4284,74	107,3
w tym:				
Przemysł	4683,03	106,4	4540,49	107,4
górnictwo i wydobywanie	5285,72	111,8	5141,83	106,1
przetwórstwo przemysłowe	4618,71	106,2	4459,22	107,6
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	7642,27	112,5	8128,00	109,8
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	4255,25	108,0	4145,11	107,0
Budownictwo	4761,78	108,3	4634,45	109,2
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	3892,46	106,8	3835,80	107,4
Transport i gospodarka magazynowa	3855,53	101,8	3834,30	103,7
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	3248,29	109,9	3212,01	114,3
Informacja i komunikacja	8119,86	122,1	7448,68	114,5
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	4784,80	98,4	4595,04	99,6
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ^a	6138,74	114,2	6100,75	115,8
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	3447,16	111,4	3441,44	108,9

^a Nie obejmuje działań: Badania naukowe i prace rozwojowe oraz Działalność weterynaryjna.

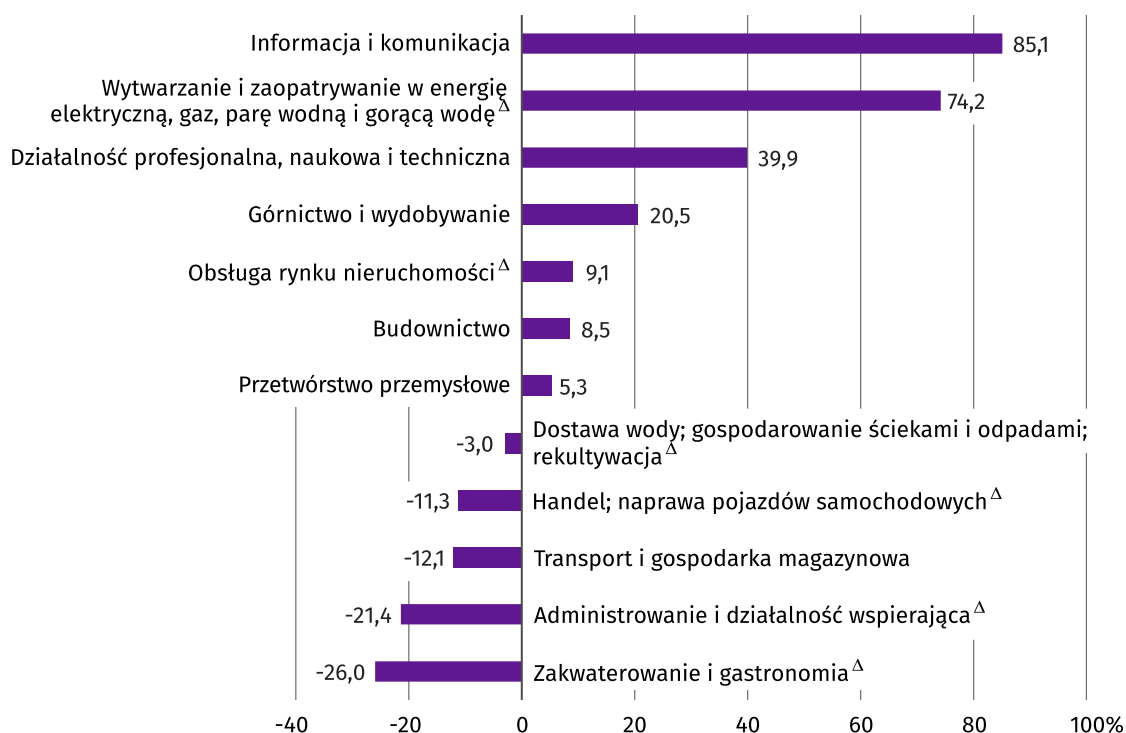
W porównaniu z marcem ub. roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie zwiększyło się we wszystkich obserwowanych sekcjach sektora przedsiębiorstw, z wyjątkiem obsługi rynku nieruchomości, gdzie spadek wyniósł 1,6%. Największy wzrost wynagrodzeń dotyczył jednostek z sekcji: informacja i komunikacja (o 22,1%), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (o 14,2%), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 12,5%), górnictwo i wydobywanie (o 11,8%) oraz administrowanie i działalność wspierająca (o 11,4%).

Wykres 5. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw
(przeciętna miesięczna 2015 = 100)

Najwyższe wynagrodzenie w marcu br. otrzymali zatrudnieni w sekcjach: informacja i komunikacja (o 85,1% wyższe od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 74,2% wyższe od średniej) oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (o 39,9% wyższe od średniej). Pomimo relatywnie dużego wzrostu płac (w stosunku rocznym) w jednostkach zajmujących się zakwaterowaniem i gastronomią, ciągle poziom wynagrodzenia w tej sekcji pozostaje najniższy; w marcu br. kształtował się on o 26,0% poniżej przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw.

Wykres 6. Odchylenia względne przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w sekcjach od przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw w marcu 2018 r.

W I kwartale br. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw ukształtowało się na poziomie 4284,74 zł, tj. o 7,3% wyżej niż przed rokiem (w okresie styczeń-marzec ub. roku roczny wzrost wynagrodzeń wyniósł 5,8%). Przeciętne wynagrodzenia zwiększyły się we wszystkich sekcjach sektora przedsiębiorstw, oprócz obsługi rynku nieruchomości (spadek o 0,4%). Największy wzrost wynagrodzeń obserwowano w przedsiębiorstwach zajmujących się: działalnością profesjonalną, naukową i techniczną (o 15,8%), informacją i komunikacją (o 14,5%) oraz zakwaterowaniem i gastronomią (o 14,3%).

Ceny detaliczne

Ceny detaliczne większości towarów żywnościowych objętych badaniem w marcu br. były wyższe niż przed rokiem.

Z grupy „pieczywo i produkty zbożowe” najbardziej wzrosły ceny bułki pszennej (o 6,5%), kaszy jęczmiennej (o 3,9%) i chleba pszenno-żytniego (o 3,0%). Potaniały natomiast mąka pszenna (o 5,3%) i ryż (o 3,8%).

W grupie „mięso i wędliny” wyższa niż przed rokiem była cena mięsa wołowego z kością – rostbef oraz wołowego bez kości – z udźca (w obu przypadkach o 4,5%). Obniżyła się cena mięsa wieprzowego bez kości – schab środkowy (o 0,2%). Wśród badanych wędlin droższe były szynka wieprzowa gotowana (o 5,2%) i kiełbasa suszona (o 2,8%), a tańsza kiełbasa wędzona (o 0,4%). Wyższa niż w marcu ub. roku była też cena kurcząt patroszonych (o 5,4%). Podrożały również filety z morskiczka mrożonego (o 1,4%).

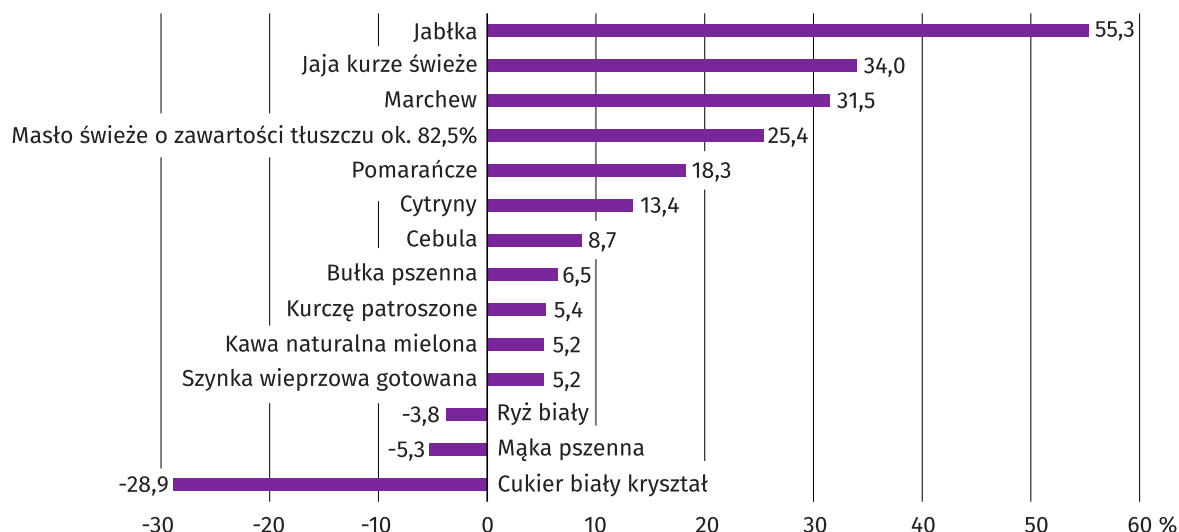
W grupie „mleko, sery i jaja” w skali roku najbardziej podrożały jaja kurze świeże (o 34,0%). Wzrosły również ceny: śmietany o zawartości tłuszczu 18% (o 4,1%), mleka krowiego spożywczego o zawartości tłuszczu 2-2,5% (o 3,6%) oraz sera dojrzewającego (o 3,5%). Tańsze było natomiast mleko krowie spożywcze o zawartości tłuszczu 3-3,5%, sterylizowane (o 0,7%) i ser twarogowy półtłusty (o 0,3%).

Z grupy „oleje i pozostałe tłuszcze” w największym stopniu wzrosła cena masła świeżego o zawartości tłuszczu ok. 82,5% (o 25,4%). Droższy był też olej rzepakowy produkcji krajowej (o 1,2%), a cena margaryny pozostała na poziomie zbliżonym do notowanego przed rokiem.

W grupie badanych warzyw i owoców najbardziej wzrosła cena jabłek (o 55,3%). Podrożały również: marchew (31,5%), pomarańcze (o 18,3%), cytryny (o 13,4%), cebula (o 8,7%) i ziemniaki (o 2,8%).

Z pozostałych towarów żywnościowych objętych badaniem droższa w ujęciu rocznym okazała się m.in. kawa naturalna, mielona (o 5,2%) i herbata czarna, liściasta (o 4,8%), tańszy był natomiast cukier biały kryształ (o 28,9%).

Wykres 7. Zmiany cen detalicznych wybranych artykułów żywnościowych w marcu 2018 r.
(wzrost/spadek w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego)

W marcu br. ceny większości wybranych artykułów nieżywnościowych i usług konsumpcyjnych wzrosły w porównaniu z analogicznym miesiącem ub. roku.

Wśród towarów i usług związanych z użytkowaniem mieszkania podniesiono opłaty za zaopatrzenie w zimną wodę z miejskiej sieci wodociągowej (o 1,0%) oraz za wywóz śmieci w budynkach wielorodzinnych – segregowanych (o 0,9%). Nie zmieniła się cena za wywóz śmieci niesegregowanych. Natomiast cena ciepłej wody była nieznacznie niższa od notowanej przed rokiem (o 0,1%). Za węgiel kamienny płacono o 13,7% więcej niż przed rokiem, a za centralne ogrzewanie lokali mieszkalnych o 2,4% więcej.

W marcu br. wśród cen dóbr i usług związanych z transportem w skali roku mniej płacono za benzynę silnikową bezołowiową 95-oktanową (o 1,9%) i olej napędowy (o 1,1%). Wyższa niż przed rokiem była cena biletu jednorazowego normalnego na przejazd autobusem miejskim (o 2,1%). Droższy był też przejazd taksówką osobową, taryfa dzienna (o 0,7%).

Wyższe były opłaty związane ze zdrowiem. Cena wizyty u lekarza specjalisty w skali roku zwiększyła się o 4,0%. Wzrosły także ceny w zakresie rekreacji i kultury. Cena biletu do kina zwiększyła się o 4,7%, a gazety regionalnej – o 0,4%.

Wykres 8. Zmiany cen detalicznych wybranych artykułów nieżywnościowych i usług konsumpcyjnych w marcu 2018 r.
(wzrost/spadek w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego)

Wśród pozostałych artykułów nieżywnościowych wzrost cen dotyczył m.in. koszuli męskiej z elanobawełny, długi rękaw (o 8,6%) oraz strzyżenia włosów męskich (o 5,7%). Natomiast mniej należało zapłacić za ręcznik frotté z tkaniny bawełnianej (o 3,6%) i półbuty męskie skórzane na podeszwie nieskórzanej (o 3,0%).

W marcu br. średnia temperatura powietrza na obszarze województwa wielkopolskiego wyniosła +0,7°C i była o 5,7°C niższa od notowanej przed rokiem oraz o 2,5°C niższa od normy z lat 1971–2000. Najwyższą temperaturę zanotowano w stacji hydrologiczno-meteorologicznej IMGW w Kole (+16,6°C), natomiast temperaturę najniższą – w Pile (-17,5°C; przy gruncie -20,2°C). Temperatura poniżej 0°C przy gruncie we wszystkich stacjach pomiarowych utrzymywała się przez większą część miesiąca, tj. od 20 dni w Kaliszu do 26 dni w Kole. Średnia suma opadów atmosferycznych wyniosła 27,1 mm, co stanowiło 84,2% normy wieloletniej. Liczba dni z opadami w marcu br. wahała się od 9 w Kole do 14 w Poznaniu.

Niskie temperatury oraz nadmiar wilgoci w glebie znacznie opóźniły prace polowe oraz siewy roślin jarych. Ziemia zaczęła rozmrażać dopiero pod koniec miesiąca, w związku z czym gleba nie wchłaniała nadmiaru wody i na polach tworzyły się zastoiska, które lokalnie spowodowały duże straty w zasiewach. Z uwagi na bardzo słabe zaawansowanie wegetacji na koniec miesiąca nie można było jeszcze stwierdzić, jak przezimowały uprawy ozime.

W porównaniu z poprzednim miesiącem w marcu br. na rynku rolnym w województwie wielkopolskim odnotowano wzrost cen skupu większości produktów rolnych, oprócz żyta i mleka. Na targowiskach obserwowano w tym czasie spadek cen większości produktów, z wyjątkiem jęczmienia i prosiąt na chów. W odniesieniu do marca ub. roku w skupie odnotowano wzrost cen ziemniaków, żywca wołowego i drobiowego oraz mleka, a niższe były ceny pszenicy, żyta i żywca wieprzowego. Natomiast na wolnym rynku więcej płacono rolnikom za ziarno zbóż oraz ziemniaki, a obniżyła się tylko cena prosiąt przeznaczonych do dalszego chowu.

Tablica 5. Skup^a zbóż

Wyszczególnienie	VII 2017–III 2018		III 2018		
	w tys. t	VII 2016–III 2017 =100	w tys. t	III 2017=100	II 2018=100
Ziarno zbóż podstawowych ^b	1020,7	103,1	71,0	87,8	107,3
w tym:					
pszenica	653,3	99,4	49,7	80,2	116,2
żyto	133,7	131,3	4,7	59,4	86,5

^a W okresie I–III 2018 r. bez skupu realizowanego przez osoby fizyczne. ^b Obejmuje: pszenicę, żyto, jęczmień, owies, pszenżyto; łącznie z mieszkankami zbożowymi; bez ziarna siewnego.

Od lipca ub. roku do marca br. **skup zbóż podstawowych** (z mieszkankami zbożowymi bez ziarna siewnego) od producentów z terenu województwa wielkopolskiego wyniósł łącznie 1020,7 tys. ton, tj. o 3,1% więcej niż w analogicznym okresie poprzedniego roku. Podaż **pszenicy** w skali roku zmniejszyła się o 0,6%, natomiast dostawy **żyta** były większe o 31,3%.

W marcu br. skupiono 71,0 tys. ton ziarna zbóż podstawowych, tj. o 7,3% więcej niż przed miesiącem, ale o 12,2% mniej niż przed rokiem. Skup pszenicy zwiększył się o 16,2% w odniesieniu do lutego br., ale zmalał o 19,8% w relacji do marca ub. roku. W przypadku żyta spadek podaży wyniósł 13,5% w ujęciu miesięcznym i 40,6% w stosunku rocznym.

Tablica 6. Skup^a podstawowych produktów zwierzęcych

Wyszczególnienie	I–III 2018		III 2018		
	w tys. t	I–III 2017=100	w tys. t	III 2017=100	II 2018=100
Żywiec rzeźny ^b	200,4	104,3	72,2	106,0	121,8
w tym:					
wołowy (z cielęcym)	18,1	96,7	6,1	93,8	106,5
wieprzowy	82,4	102,8	30,2	108,1	129,6
drobiowy	99,9	107,0	35,8	106,7	118,6
Mleko ^c	450,2	103,7	155,9	101,5	109,9

^a Bez skupu realizowanego przez osoby fizyczne. ^b Obejmuje: bydło, cielęta, trzodę chlewną, owce, konie i drób; w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami), w wadze poubojowej ciepłej; wskaźniki dynamiki podano w warunkach porównywalnych, tj. po zmianie – od stycznia 2018 r. – wskaźników przeliczeniowych. ^c W mln litrów.

W I kwartale br. producenci z województwa wielkopolskiego dostarczyli do **skupu** łącznie 200,4 tys. ton żywca rzeźnego (w wadze poubojowej ciepłej), tj. o 4,3% więcej niż w okresie styczeń-marzec ub. roku. **Skup żywca drobiowego** w ciągu roku zwiększył się o 7,0%, dostawy **żywca wieprzowego** wzrosły o 2,8%, natomiast podaż **żywca wołowego** zmniejszyła się o 3,3%.

W marcu br. do skupu trafiło 72,2 tys. ton żywca rzeźnego, tj. o 21,8% więcej niż przed miesiącem i o 6,0% więcej niż w marcu ub. roku. Skup żywca wieprzowego kształtował się na poziomie wyższym o 29,6% od osiągniętego w lutym br. i o 8,1% wyższym od notowanego przed rokiem. Dostawy drobiu rzeźnego wzrosły w tym czasie odpowiednio o 18,6% i o 6,7%. Podaż żywca wołowego zwiększyła się o 6,5% w relacji do poprzedniego miesiąca, ale jednocześnie była o 6,2% mniejsza niż w marcu ub. roku.

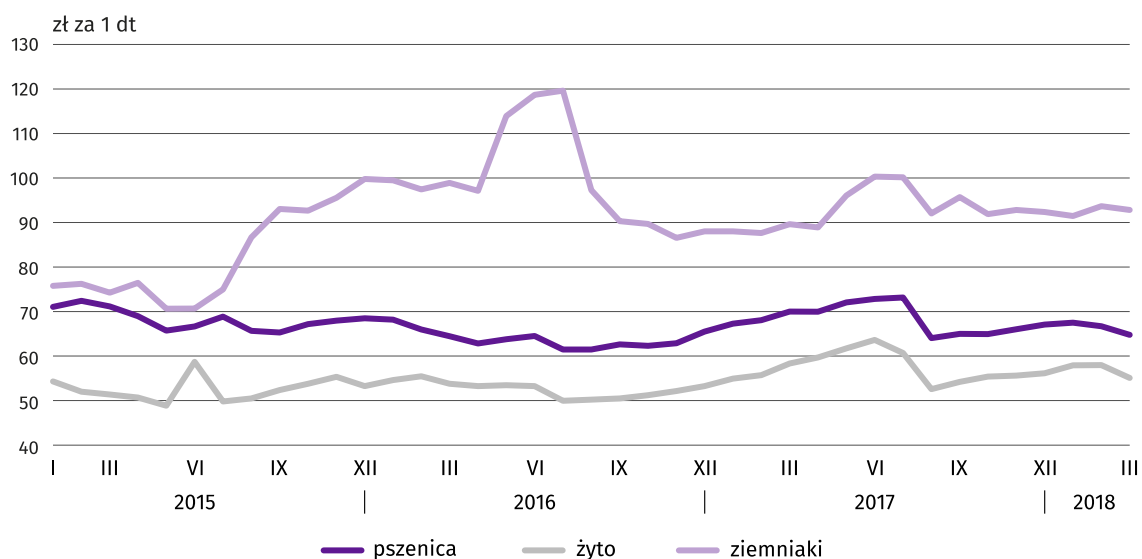
Tablica 7. Przeciętne ceny podstawowych produktów rolnych

Wyszczególnienie	W skupie					Na targowiskach				
	III 2018			I-III 2018		III 2018			I-III 2018	
	w zł	III 2017= =100	II 2018= =100	w zł	I-III 2017= =100	w zł	III 2017= =100	II 2018= =100	w zł	I-III 2017= =100
Ziarno zbóż ^a za 1 dt:										
pszenica	67,49	96,4	101,1	67,26	98,1	82,05	105,1	98,9	83,09	105,6
żyto	55,08	94,4	95,0	57,11	101,2	65,26	102,7	95,7	66,88	107,1
Ziemniaki ^b za 1 dt	91,54	102,9	104,9	77,43	94,5	92,85	103,6	99,1	92,66	104,8
Żywiec rzeźny za 1 kg:										
bydło (bez cieląt)	7,05	111,6	104,3	6,83	107,2	.	x	x	.	x
trzoda chlewna	4,70	92,5	104,7	4,50	90,4	.	x	x	.	x
drób	3,50	102,9	101,0	3,48	103,8	.	x	x	.	x
Prosię na chów za 1 szt.	.	x	x	.	x	153,33	93,9	102,2	152,22	96,8
Mleko za 1 hl	133,33	101,9	98,7	136,25	104,0	.	x	x	.	x

a W skupie bez ziarna siewnego. b Na targowiskach – jadalne późne.

W marcu br. za **ziarno zbóż podstawowych w skupie** płacono średnio 65,42 zł za 1 dt, tj. o 0,9% więcej niż w poprzednim miesiącu, ale o 3,5% mniej niż przed rokiem. **Cena** skupu 1 dt **pszenicy** wyniosła 67,49 zł i wzrosła o 1,1% w stosunku do lutego br., ale w odniesieniu do marca ub. roku była niższa o 3,6%. Na targowiskach cena 1 dt pszenicy kształtowała się w tym czasie na poziomie 82,05 zł, tj. o 1,1% niżej niż przed miesiącem, ale o 5,1% wyżej aniżeli przed rokiem.

Wykres 9. Przeciętne ceny skupu zbóż i targowiskowe ceny ziemniaków

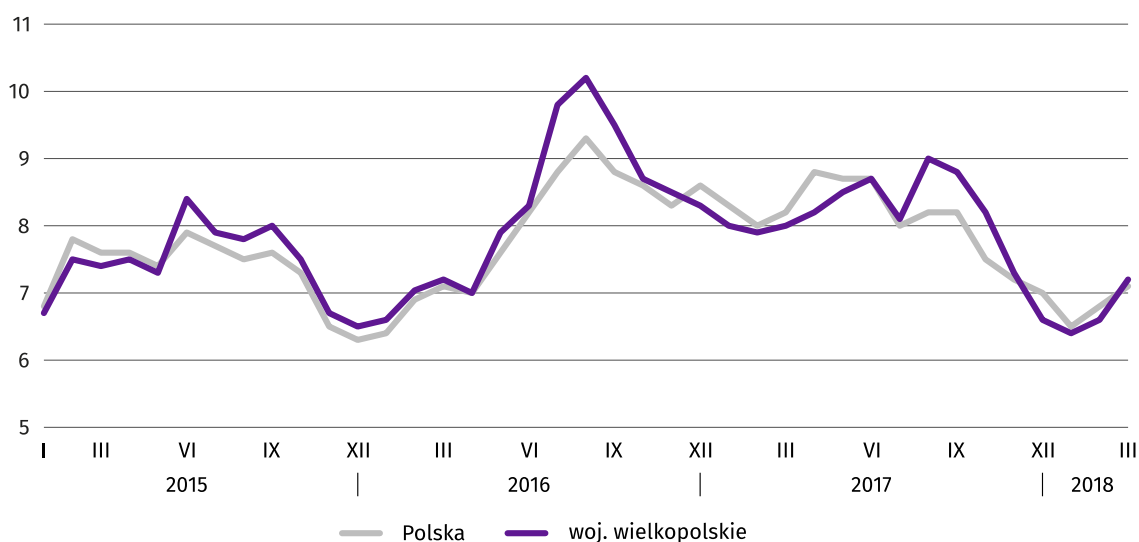
Cena skupu 1 dt **żyta** w skupie w marcu br. wyniosła 55,08 zł, tj. o 5,0% mniej niż przed miesiącem i o 5,6% mniej niż w marcu ub. roku. Na targowiskach za 1 dt żyta płacono 65,26 zł, tj. o 4,3% mniej niż w poprzednim miesiącu, ale o 2,7% więcej niż przed rokiem.

Za 1 dt **jęczmienia** w obrocie targowiskowym w marcu br. płacono 76,66 zł, tj. o 1,2% więcej niż przed miesiącem i o 2,0% więcej niż w marcu ub. roku. Cena targowiskowa **owsa** ukształtowała się w tym czasie na poziomie 70,64 zł za 1 dt, tj. o 0,2% mniej niż w lutym br., ale o 0,6% wyżej niż przed rokiem.

Przeciętna cena **ziemniaków jadalnych późnych** na targowiskach w marcu br. wyniosła 92,85 zł za 1 dt i była o 0,9% niższa niż w poprzednim miesiącu, ale jednocześnie o 3,6% przewyższała cenę z marca ub. roku. Średnia cena ziemniaków w skupie kształtowała się w tym czasie na poziomie 91,54 zł za 1 dt i była o 4,9% wyższa od ceny z lutego br. oraz o 2,9% wyższa niż w marcu ub. roku.

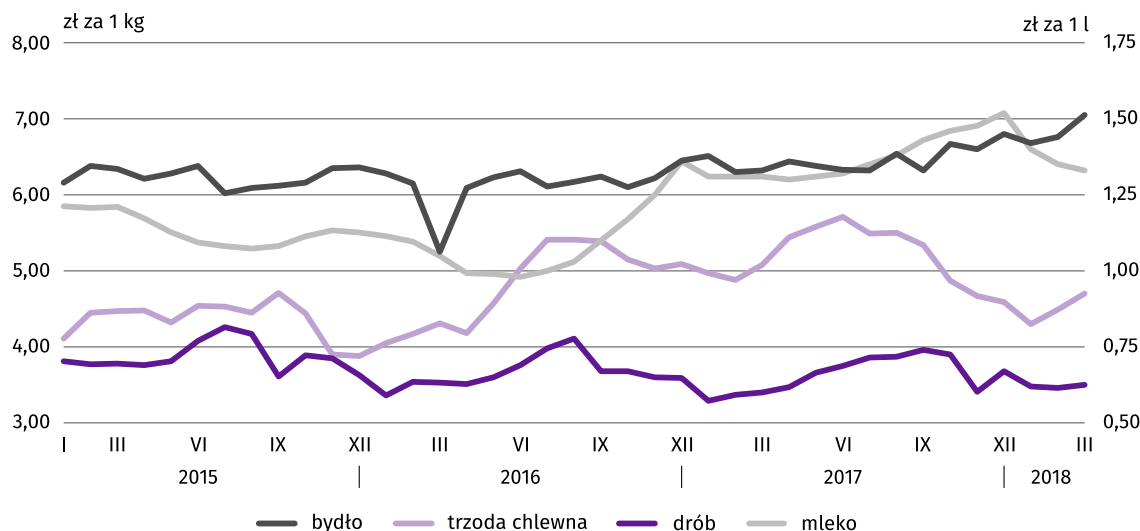
Cena 1 kg **żywca wołowego** w skupie w marcu br. ukształtowała się na poziomie 7,05 zł, tj. o 4,3% wyżej niż przed miesiącem i o 11,6% wyżej niż przed rokiem. Za 1 kg **żywca drobiowego** płacono w tym czasie 3,50 zł, tj. o 1,0% więcej niż przed miesiącem i o 2,9% więcej niż w marcu ub. roku. Cena **żywca wieprzowego**, która w marcu br. wyniosła 4,70 zł za 1 kg, w ciągu miesiąca wzrosła o 4,7%, natomiast w skali roku obniżyła się o 7,5%.

Wykres 10. Relacja przeciętnych cen skupu żywca wieprzowego do przeciętnych cen żyta na targowiskach

W porównaniu z poprzednim miesiącem w marcu br. poprawiła się opłacalność tuczu trzody chlewnej. **Relacja cen skupu żywca wieprzowego do targowiskowych cen żyta** wyniosła 7,2, co oznacza, że była lepsza niż w lutym br., gdy wynosiła 6,6. Nadal jednak kształtowała się na poziomie niższym niż przed rokiem (8,0 w marcu ub. roku). Podobną sytuację obserwowano w przypadku **relacji cen skupu żywca wieprzowego do targowiskowych cen jęczmienia**, która w marcu br. wyniosła 6,1 wobec 5,9 przed miesiącem i 6,8 przed rokiem.

Wykres 11. Przeciętne ceny skupu żywca rzeźnego i mleka

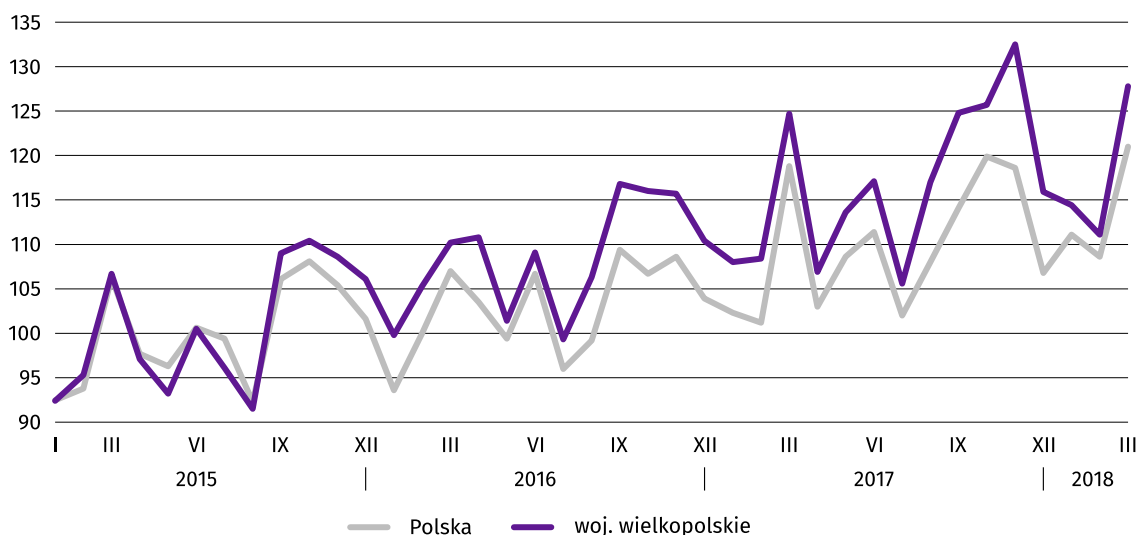
W marcu br. **skup mleka** w województwie wielkopolskim wyniósł 155,9 mln litrów i był o 9,9% większy niż przed miesiącem, a o 1,5% przewyższał skup ubiegłoroczny. Cena uzyskana w skupie za 1 hl tego produktu ukształtowała się na poziomie 133,33 zł i była o 1,3% niższa od notowanej w lutym br., ale jednocześnie o 1,9% wyższa niż przed rokiem.

Średnia **cena prosiąt na chów** w obrocie targowiskowym w marcu br. wyniosła 153,33 zł za sztukę i w stosunku do poprzedniego miesiąca wzrosła się o 2,2%, natomiast w porównaniu z marcem ub. roku spadła o 6,1%.

Przemysł i budownictwo

W marcu br. wartość **produkcji sprzedanej przemysłu** w województwie wielkopolskim wyniosła 15344,5 mln zł (w cenach bieżących). Licząc w cenach stałych (za które przyjęto średnie ceny bieżące 2015 r.), oznacza to wzrost w stosunku do poprzedniego miesiąca – o 15,0% i w porównaniu z marcem ub. roku – o 2,4% (przed rokiem miesięczny wzrost wartości sprzedaży był podobny do bieżącego i wyniósł 15,0%, natomiast w skali roku obserwowany wówczas wzrost był większy niż obecnie – o 12,8%).

Wykres 12. Produkcja sprzedana przemysłu
(ceny stałe; przeciętna miesięczna 2015 = 100)

W porównaniu z marcem ub. roku wzrost sprzedaży produkcji zanotowały jedynie przedsiębiorstwa przetwórstwa przemysłowego (o 2,8%). W pozostałych sekcjach przemysłu obserwowano spadek sprzedaży. W przedsiębiorstwach zajmujących się wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę wartość sprzedaży zmniejszyła się w ciągu roku o 1,2%, w jednostkach związanych z dostawą wody; gospodarowaniem ściekami i odpadami; rekultywacją – o 6,1%, a w górnictwie i wydobywaniu – o 15,1%.

Na niższym poziomie klasyfikacji PKD wzrost wartości sprzedaży odnotowało tylko 13 spośród 32 działów przemysłu, w tym prowadzące działalność w zakresie produkcji: wyrobów z metali (o 23,7%), pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (o 9,7%), mebli (o 7,9%), wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (o 7,6%), artykułów spożywczych (o 7,0%), urządzeń elektrycznych (o 3,1%) oraz wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (o 0,6%). Spadek sprzedaży dotyczył m.in. produkcji: napojów (o 14,3%), chemikaliów i wyrobów chemicznych (o 4,3%), maszyn i urządzeń (o 4,0%), papieru i wyrobów z papieru (o 2,5%) wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny (o 2,3%), a także wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 1,2%).

Tablica 8. Dynamika produkcji sprzedanej przemysłu (w cenach stałych) i jej struktura (w cenach bieżących)

Wyszczególnienie	III 2018	I–III 2018	
	analogiczny okres roku poprzedniego = 100	w odsetkach	
OGÓŁEM	102,4	103,6	100,0
w tym:			
Przetwórstwo przemysłowe	102,8	104,3	94,6
w tym produkcja:			
artykułów spożywczych	107,0	106,9	19,7
napojów	85,7	92,1	2,8
wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	97,7	109,1	3,4
papieru i wyrobów z papieru	97,5	103,0	4,4
chemikaliów i wyrobów chemicznych	95,7	98,2	2,5
wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	100,6	106,5	6,7
produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	107,6	115,3	3,0
wyrobów z metali ^Δ	123,7	125,4	6,2
urządzeń elektrycznych	103,1	101,3	7,2
maszyn i urządzeń ^Δ	96,0	100,9	3,1
pojazdów samochodowych, przyczep i naczep ^Δ	109,7	105,4	16,0
mebli	107,9	111,9	9,0
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	98,8	93,7	2,9

W marcu br. w działalności przemysłowej przedsiębiorstw dominowało pięć działów specjalizujących się w produkcji: artykułów spożywczych (19,6% wartości produkcji sprzedanej przemysłu całego województwa, wobec 19,3% w lutym br. i 19,1% w marcu ub. roku), pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (17,5% wobec 15,0% przed miesiącem i 16,5% przed rokiem), mebli (8,8% wobec 9,2% w lutym br. i 8,6% w marcu ub. roku), urządzeń elektrycznych (6,9% wobec 7,4% przed miesiącem i 6,7% przed rokiem) oraz wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (6,5% wobec 6,8% w lutym br. i 6,5% w marcu ub. roku).

Wydajność pracy w przemyśle, mierzona wartością produkcji sprzedanej przeliczoną na 1 zatrudnionego, w marcu br. wyniosła 45,3 tys. zł (w cenach bieżących), tj. o 0,1% mniej (w cenach stałych) niż przed rokiem, przy wzroście przeciętnego zatrudnienia o 2,5% i przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto o 6,4%.

W I kwartale br. wartość produkcji sprzedanej przemysłu wyniosła 42090,3 mln zł (w cenach bieżących) i była o 3,6% (w cenach stałych) większa niż w okresie styczeń-marzec ub. roku (przed rokiem wzrost sprzedaży wyniósł 7,8%). Wzrost wartości produkcji sprzedanej odnotowało tylko przetwórstwo przemysłowe (o 4,3%). Spadek produkcji dotyczył pozostałych sekcji przemysłu: dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami; rekultywacji (o 1,3%), wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę (o 6,3%) oraz górnictwa i wydobywania (o 21,2%).

Produkcja sprzedana przemysłu przeliczona na 1 zatrudnionego w okresie styczeń-marzec br. wyniosła 124,7 tys. zł (w cenach bieżących) i w ciągu roku zwiększyła się o 1,2% (w cenach stałych), przy wzroście przeciętnego zatrudnienia o 2,4% i przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia o 7,4%.

Wartość **produkcji sprzedanej budownictwa** w województwie wielkopolskim w marcu br. wyniosła 1799,7 mln zł (w cenach bieżących), tj. o 27,6% więcej niż przed miesiącem i o 38,8% więcej niż przed rokiem (w marcu ub. roku w skali miesiąca odnotowano wzrost wartości sprzedaży o 42,3%, a w stosunku rocznym – jej spadek o 3,9%).

Wydajność pracy w budownictwie, mierzona wartością produkcji sprzedanej na 1 zatrudnionego w tej sekcji, w marcu br. wyniosła 48,2 tys. zł, tj. o 28,4% więcej niż przed miesiącem i o 33,8% więcej niż przed rokiem. Przeciętne zatrudnienie w przedsiębiorstwach budowlanych kształtowało się na poziomie o 0,7% niższym od notowanego w lutym br., ale jednocześnie o 3,7% wyższym aniżeli w marcu ub. roku. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w tej sekcji w skali miesiąca zwiększyło się o 2,6%, a w ujęciu rocznym o 8,3%.

Wartość **produkcji budowlano-montażowej** w marcu br. wyniosła o 738,1 mln zł, tj. o 26,4% więcej niż przed miesiącem oraz o 44,9% więcej niż przed rokiem (w marcu ub. roku odnotowano wzrost wartości produkcji budowlano-montażowej w ujęciu miesięcznym – o 66,9%, natomiast jej spadek w skali roku – o 5,7%). W ogólnej wartości produkcji sprzedanej budownictwa w marcu br. produkcja budowlano-montażowa stanowiła 41,0%, tj. o 0,4 p.proc. mniej niż przed miesiącem, ale o 1,7 p.proc. więcej niż przed rokiem.

W generowaniu wartości produkcji budowlano-montażowej województwa wielkopolskiego w marcu br. dominowały przedsiębiorstwa, których podstawową działalnością jest budowa budynków (40,8% wartości produkcji).

Tablica 9. Dynamika i struktura produkcji budowlano-montażowej
(w cenach bieżących)

Działy budownictwa	III 2018	I–III 2018	
	analogiczny okres roku poprzedniego = 100	w odsetkach	
OGÓŁEM	144,9	142,3	100,0
Budowa budynków ^Δ	156,6	154,0	42,5
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	171,4	161,7	29,6
Roboty budowlane specjalistyczne	112,3	114,5	27,8

Wartość produkcji sprzedanej budownictwa, zrealizowanej w przedsiębiorstwach w I kwartale br., wyniosła 4606,0 mln zł, tj. o 48,4% więcej niż w okresie styczeń-marzec ub. roku (przed rokiem wzrost był mniejszy – o 0,3%). Wydajność pracy w budownictwie w okresie styczeń-marzec br. wyniosła 123,4 tys. zł na 1 zatrudnionego i w ciągu roku zwiększyła się o 42,7%, przy wzroście zatrudnienia w tej sekcji o 4,0% i przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia o 9,2%.

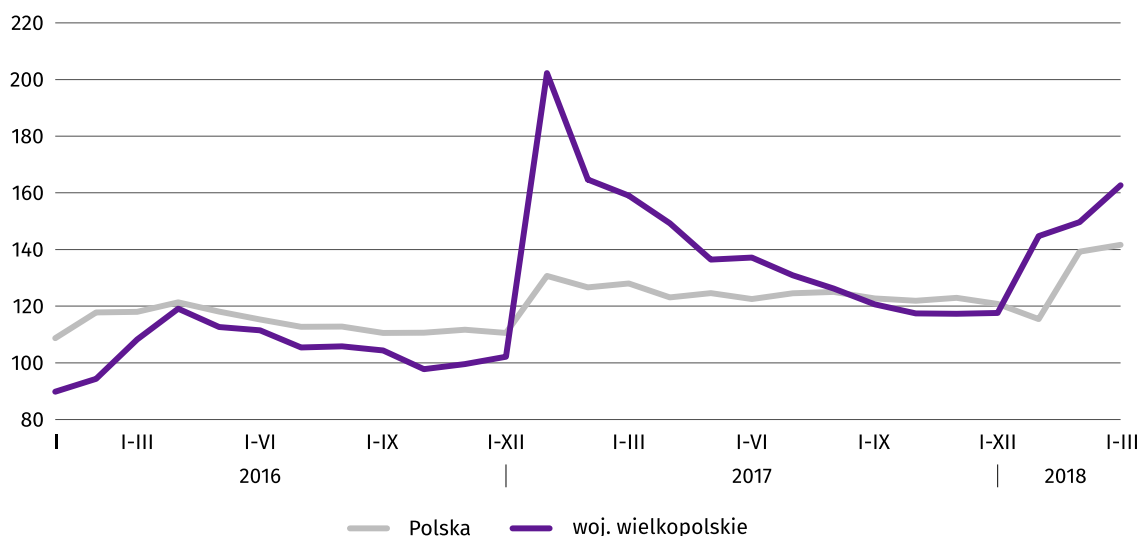
Produkcja budowlano-montażowa, która w okresie styczeń-marzec br. wyniosła 1788,0 mln zł, stanowiła 38,8% wartości sprzedaży sekcji budownictwo, tj. o 1,7 p.proc. mniej niż przed rokiem. Wartość produkcji budowlano-montażowej w ciągu roku wzrosła o 42,3% (przed rokiem odnotowano spadek o 4,3%). W okresie styczeń-marzec br. największy udział w wielkości produkcji budowlano-montażowej miały przedsiębiorstwa zajmujące się budową budynków (42,5%).

Budownictwo mieszkaniowe

W marcu br. w województwie wielkopolskim oddano do użytkowania więcej mieszkań niż przed miesiącem i przed rokiem. Zwiększyła się też liczba mieszkań, na których realizację wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym. Natomiast liczba rozpoczynanych inwestycji mieszkaniowych była większa niż w lutym br., ale mniejsza niż w marcu ub. roku.

Według wstępnych danych, w marcu br. w województwie wielkopolskim **oddano do użytkowania** 1677 nowych **mieszkań**, tj. o 7,6% więcej niż w poprzednim miesiącu i o 30,7% więcej niż przed rokiem. Inwestycje mieszkaniowe zrealizowały w tym miesiącu tylko dwie formy budownictwa: indywidualne¹ (748 mieszkań) oraz na sprzedaż lub wynajem (929 mieszkań).

Wykres 13. Mieszkania oddane do użytkowania
(analogiczny okres roku 2015 = 100)

¹ Od stycznia 2018 r. dane dotyczące efektów budownictwa indywidualnego dotyczą wyłącznie mieszkań realizowanych na własne potrzeby inwestora. Mieszkania budowane przez osoby fizyczne z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem (tj. w celu osiągnięcia zysku) są ujmowane w formie budownictwa „Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem”.

W I kwartale br., w województwie wielkopolskim oddano do użytkowania łącznie 4572 mieszkania, tj. o 2,3% więcej niż w okresie styczeń-marzec ub. roku. Najwięcej mieszkań powstało w ramach dwóch dominujących form budownictwa; deweloperzy oddali do użytkowania 2375 mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem (o 6,5% mniej niż przed rokiem), a inwestorzy indywidualni, budujący mieszkania na własne potrzeby, zrealizowali w tym czasie 2096 mieszkań (o 8,9% więcej niż w okresie styczeń-marzec ub. roku). Listę mieszkań oddanych do użytkowania w I kwartale br. uzupełniło 81 mieszkań przekazanych przez spółdzielnie mieszkaniowe, 12 zrealizowanych przez budownictwo komunalne oraz 8 – powstałych w ramach budownictwa społecznego czynszowego.

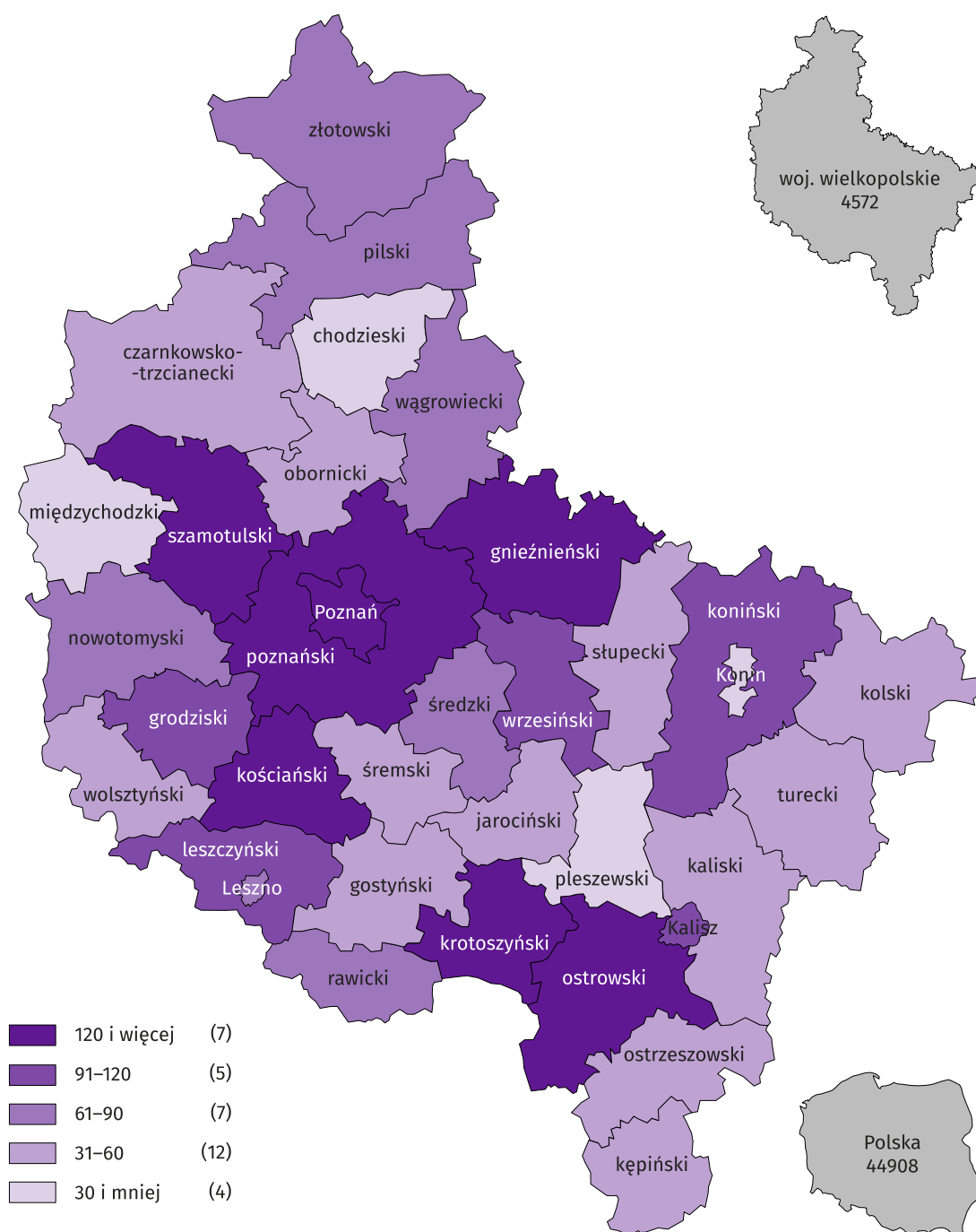
Tablica 10. Mieszkania oddane do użytkowania

Formy budownictwa	I–III 2018			
	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	analogiczny okres roku poprzedniego = 100	przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²
OGÓŁEM	4572	100,0	102,3	99,6
Indywidualne	2096	45,8	108,9	139,7
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	2375	51,9	93,5	66,2
Spółdzielcze	81	1,8	20,3 razy	56,7
Komunalne	12	0,3	x	36,0
Spółeczne czynszowe	8	0,2	x	41,8

Najwięcej nowych mieszkań oddano do użytkowania w powiecie poznańskim (1269, czyli 27,8%), a także w Poznaniu (825, tj. 18,0%) oraz w powiatach gnieźnieńskim (230 mieszkań), szamotulskim (156 mieszkań) i ostrowskim (137 mieszkań). Najmniej mieszkań w I kwartale br. przekazano do eksploatacji w Koninie (14 mieszkań).

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w okresie styczeń-marzec br. wyniosła 99,6 m² (przed rokiem 96,6 m²). Mieszkania wybudowane przez inwestorów indywidualnych (na własne potrzeby) miały przeciętnie 139,7 m² (przed rokiem 142,9 m²), przeznaczone na sprzedaż lub wynajem (zrealizowane przez deweloperów oraz osoby fizyczne budujące w celu osiągnięcia zysku) – 66,2 m² (przed rokiem 61,5 m²), spółdzielcze – 56,7 m² (przed rokiem 74,0 m²), komunalne – 36,0 m², a społeczne czynszowe – 41,8 m² (w I kwartale ub. roku te dwie formy budownictwa nie przekazały żadnego mieszkania). Największą przeciętną powierzchnię użytkową miały mieszkania oddane do użytkowania w powiatach: czarnkowsko-trzcianeckim (średnio 162,2 m²), pleszewskim (151,9 m²), chodzieskim (146,0 m²) i w Koninie (142,8 m²), a także w kolskim (139,3 m²), ostrzeszowskim (137,8 m²), tureckim (136,6 m²) oraz konińskim (136,0 m²), gdzie dominowało budownictwo indywidualne. Najmniejsze były mieszkania przekazane do użytkowania w Poznaniu (65,0 m²), powiecie rawickim (74,4 m²) i Kaliszu (78,7 m²), gdzie większość stanowiły mieszkania inne niż indywidualne (budowane na sprzedaż lub wynajem oraz spółdzielcze).

Wykres 14. Mieszkania oddane do użytkowania według powiatów w okresie styczeń-marzec 2018 r.

W marcu br. w województwie wielkopolskim **wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na budowę**² 3328 mieszkań, tj. o 32,8% więcej niż przed miesiącem i o 59,8% więcej niż przed rokiem. Pozwolenia te dotyczyły trzech form budownictwa: na sprzedaż lub wynajem (wydano je na budowę 2449 mieszkań), indywidualnego (na budowę 847 mieszkań) i społecznego czynszowego (na budowę 32 mieszkań).

W I kwartale br. wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym na budowę 7191 mieszkań, tj. o 5,3% więcej niż w okresie styczeń-marzec ub. roku. Najwięcej pozwoleń dotyczyło budownictwa na sprzedaż lub wynajem (58,0%) oraz indywidualnego (31,2%).

² W związku ze zmianami metodologicznymi dotyczącymi form budownictwa „Indywidualne” i „Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem”, dla liczby mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym, a także mieszkań, których budowę rozpoczęto, w 2018 r. nie są prezentowane dynamiki w odniesieniu do analogicznego okresu ub. roku.

Tablica 11. Liczba mieszkań, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym i mieszkań, których budowę rozpoczęto

Formy budownictwa	I–III 2018					
	mieszkania, na budowę których wydano pozwolenia lub dokonano zgłoszenia z projektem budowlanym			mieszkania, których budowę rozpoczęto		
	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	analogiczny okres roku poprzedniego = 100	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	analogiczny okres roku poprzedniego = 100
OGÓŁEM	7191	100,0	105,3	4083	100,0	70,2
Indywidualne	2247	31,2	x	1702	41,7	x
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	4171	58,0	x	2221	54,4	x
Spółdzielcze	54	0,8	59,3	4	0,1	4,0 razy
Komunalne	13	0,2	39,4	1	0,0	1,0
Spółeczne czynszowe	706	9,8	x	155	3,8	x

W marcu br. w województwie wielkopolskim **rozpoczęto budowę** 1979 mieszkań, tj. o 75,4% więcej niż w lutym br., ale o 36,5% mniej niż przed rokiem. Nowe inwestycje mieszkaniowe rozpoczęły cztery formy budownictwa: na sprzedaż lub wynajem (1055 mieszkań), indywidualne (864 mieszkania), społeczne czynszowe (59 mieszkań) oraz komunalne (1 mieszkanie).

W okresie styczeń-marzec br. rozpoczęto łącznie 4083 inwestycje mieszkaniowe prowadzone w ramach pięciu form budownictwa. W porównaniu analogicznym okresem ub. roku liczba ta była o 29,8% mniejsza. Budowę największej liczby mieszkań rozpoczęli inwestorzy budujący na sprzedaż lub wynajem – 2221 mieszkań (54,4%) oraz indywidualni – 1702 mieszkań (41,7%).

Rynek wewnętrzny

Wartość **sprzedaży detalicznej** (w cenach bieżących) zrealizowanej przez przedsiębiorstwa handlowe i niehandlowe w województwie wielkopolskim w marcu br. zwiększyła się o 23,7% w stosunku do lutego br. i o 18,5% w relacji do marca ub. roku (w marcu ub. roku wzrost wyniósł odpowiednio 15,2% w ujęciu miesięcznym i 7,7% w stosunku rocznym). W skali roku najbardziej zwiększyła się sprzedaż detaliczna mebli oraz sprzętu RTV i AGD (o 52,5%), a także paliw (o 23,1%) i żywności (o 23,0%), spadła natomiast wartość sprzedaży prasy i książek oraz pozostałej sprzedaży w wyspecjalizowanych sklepach (o 6,0%).

Tablica 12. Dynamika i struktura sprzedaży detalicznej
(w cenach bieżących)

Wyszczególnienie	III 2018	I–III 2018	
	analogiczny okres roku poprzedniego = 100	w odsetkach	
OGÓŁEM^a	118,5	113,3	100,0
w tym:			
Pojazdy samochodowe, motocykle, części	110,0	111,1	6,3
Paliwa stałe, ciekłe i gazowe	123,1	119,3	3,8
Żywność, napoje i wyroby tytoniowe	123,0	114,5	28,2
Farmaceutyki, kosmetyki, sprzęt ortopedyczny	117,5	117,6	2,2
Tekstylia, odzież, obuwie	112,8	116,8	5,0
Mebble, RTV, AGD	152,5	155,6	2,0
Prasa, książki, pozostała sprzedaż w wyspecjalizowanych sklepach	94,0	95,4	2,7
Pozostałe	108,6	108,4	5,0

^a Grupowania przedsiębiorstw dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007, zaliczając przedsiębiorstwo do określonej kategorii według przeważającego rodzaju działalności, zgodnie z aktualnym w omawianym okresie stanem organizacyjnym. Odnotowane zmiany (wzrost/spadek) sprzedaży detalicznej w poszczególnych grupach rodzajów działalności przedsiębiorstw mogą zatem również wynikać ze zmiany przeważającego rodzaju działalności przedsiębiorstwa oraz zmian organizacyjnych. Nie ma to wpływu na dynamikę sprzedaży detalicznej ogółem.

W I kwartale br. wartość sprzedaży detalicznej wzrosła o 13,3% w porównaniu z okresem styczeń-marzec ub. roku (przed rokiem wzrost wyniósł 8,4%). Podobnie jak w marcu br., w całym I kwartale największy wzrost dotyczył sprzedaży mebli oraz sprzętu RTV i AGD (o 55,6%), a spadek – sprzedaży prasy i książek oraz pozostałej sprzedaży w wyspecjalizowanych sklepach (o 4,6%).

Sprzedaż hurtowa jednostek handlowych ogółem w województwie wielkopolskim w marcu br. (licząc w cenach bieżących) zwiększyła się o 22,7% w porównaniu z lutym br., a nieznaczny wzrost – o 0,2% – zanotowano również w stosunku do marca ub. roku. W przedsiębiorstwach handlu hurtowego miesięczny wzrost wyniósł 24,8%, natomiast w ujęciu rocznym odnotowano spadek sprzedaży o 2,0%. W marcu ub. roku wartość sprzedaży hurtowej zwiększyła się zarówno w przedsiębiorstwach handlowych ogółem (w ujęciu miesięcznym i w skali roku o 33,1%), jak też w jednostkach handlu hurtowego (odpowiednio o 31,6% i o 33,4%).

Wartość sprzedaży hurtowej jednostek handlowych zrealizowanej w I kwartale br. zwiększyła się o 8,3% w porównaniu z okresem styczeń-marzec ub. roku, w tym w przedsiębiorstwach handlu hurtowego wzrosła o 4,5% (przed rokiem zanotowano wzrost o 25,2% i o 25,4%).

WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM

WYSZCZEGÓLNIENIE A – 2017 r., B – 2018 r.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw ^a w tys. osób	A 716,2 B 760,3	718,2 763,6	717,5 764,5	717,8	719,1	721,8	725,0	726,7	728,8	740,3	745,3	748,3
poprzedni miesiąc=100	A 102,5 B 101,6	100,3 100,4	99,9 100,1	100,0	100,2	100,4	100,4	100,2	100,3	101,6	100,7	100,4
analogiczny miesiąc ub. roku=100	A 105,0 B 106,2	105,2 106,3	104,8 106,6	104,8	104,9	104,8	105,3	105,2	105,2	106,6	107,0	107,1
Bezrobotni zarejestrowani (stan w końcu okresu) w tys. osób	A 81,7 B 62,1	81,5 62,4	77,6 60,5	72,3	69,0	65,8	65,3	64,6	63,2	59,6	58,9	58,9
Stopa bezrobocia ^b (stan w końcu okresu) w %	A 5,1 B 3,9	5,1 3,9	4,9 3,8	4,5	4,3	4,1	4,1	4,1	4,0	3,8	3,7	3,7
Oferty pracy (w ciągu miesiąca)	A 9602 B 9491	9124 8298	12617 9704	9952	11581	11619	10473	11338	11632	10748	9340	6120
Liczba bezrobotnych na 1 ofertę pracy (stan w końcu okresu)	A 11 B 9	12 9	9 9	9	7	7	8	7	7	7	7	14
Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto w sektorze przedsiębiorstw ^a w zł	A 3907,43 B 4228,33	3952,24 4229,64	4118,25 4387,32	4221,77	4093,32	4047,86	4157,08	4083,29	4116,11	4213,27	4214,59	4417,39
poprzedni miesiąc=100	A 95,4 B 95,7	101,1 100,0	104,2 103,7	102,5	97,0	98,9	102,7	98,2	100,8	102,4	100,0	104,8
analogiczny miesiąc ub. roku=100	A 105,2 B 108,2	105,4 107,0	106,4 106,5	104,9	106,6	105,1	106,0	106,4	106,3	108,2	107,5	107,8
Wskaźnik cen: towarów i usług konsumpcyjnych ^c :												
analogiczny okres ub. roku=100	A . B .	. .	102,4 .	.	.	102,0	.	.	102,1	.	.	102,6
skupu ziarna zbóż:												
poprzedni miesiąc=100	A 102,7 B 100,5	101,6 99,1	102,9 100,9	99,2	104,1	100,9	95,7	89,3	103,4	100,7	102,8	100,8
analogiczny miesiąc ub. roku=100	A 99,0 B 100,9	103,6 98,4	108,4 96,5	109,5	112,3	112,2	113,3	103,6	103,2	104,7	106,3	103,0
skupu żywca rzeźnego wołowego:												
poprzedni miesiąc=100	A 100,9 B 98,3	96,8 101,1	100,3 104,3	101,9	99,1	99,2	99,8	103,5	96,6	105,5	99,0	103,0
analogiczny miesiąc ub. roku=100	A 103,7 B 102,7	102,5 107,3	120,2 111,6	105,7	102,5	100,3	103,4	106,0	101,3	109,2	106,1	105,4
skupu żywca rzeźnego wieprzowego:												
poprzedni miesiąc=100	A 97,5 B 93,7	98,2 104,4	104,1 104,7	107,1	102,5	102,3	96,2	100,2	97,1	91,2	95,8	98,4
analogiczny miesiąc ub. roku=100	A 122,7 B 86,6	117,1 92,1	117,9 92,5	130,3	121,9	113,5	101,4	101,7	99,2	94,6	92,8	90,1

^a W przedsiębiorstwach, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ^b Udział zarejestrowanych bezrobotnych w cywilnej ludności aktywnej zawodowo. ^c W kwartale.

WYBRANE DANE O WOJEWÓDZTWIE WIELKOPOLSKIM

WYSZCZEGÓLNIENIE A – 2017 r., B – 2018 r.		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Relacje cen skupu ^a żywca wieprzowego	A	8,0	7,9	8,0	8,2	8,5	8,7	8,1	9,0	8,8	8,2	7,3	6,6
do cen targowiskowych 1 kg żyta	B	6,4	6,6	7,2									
Produkcja sprzedana przemysłu ^b (w cenach stałych):													
poprzedni miesiąc=100	A	97,8	100,4	115,0	85,7	106,3	103,1	90,2	110,8	106,7	100,7	105,4	87,5
	B	98,7	97,1	115,0									
analogiczny miesiąc ub. roku=100	A	108,0	102,8	112,8	96,2	111,8	107,1	106,1	109,9	106,7	108,1	114,3	104,8
	B	105,8	102,4*	102,4									
Produkcja budowlano-montażowa ^b (w cenach bieżących):													
poprzedni miesiąc=100	A	41,0	80,6	166,9	101,5	110,9	115,4	91,5	118,9	103,2	111,1	93,7	144,7
	B	48,1	108,5	126,4									
analogiczny miesiąc ub. roku=100	A	126,2	73,4	94,3	104,5	112,0	112,4	114,2	121,3	111,1	128,0	128,6	121,2
	B	142,1	191,2	144,9									
Mieszkania oddane do użytkowania	A	1867	1318	1283	1130	1216	1497	1650	1109	1541	2272*	1629*	2383*
	B	1336	1559	1677									
analogiczny miesiąc ub. roku=100	A	225,2	132,3	105,4	79,4	104,8	132,5	130,3	87,9	94,7	154,1*	100,2*	99,3*
	B	71,6	118,3	130,7									
Sprzedaż detaliczna towarów ^b (w cenach bieżących):													
poprzedni miesiąc=100	A	78,9	98,9	115,2	100,8	97,6	99,5	102,5	101,2	97,9	106,6	96,7	119,2
	B	78,6	99,8	123,7									
analogiczny miesiąc ub. roku=100	A	110,8	107,4	107,7	111,3	110,2	108,8	109,0	110,8	110,5	109,9	110,0	109,8
	B	109,3	110,3	118,5									
Wskaźnik rentowności obrotu w przedsiębiorstwach ^c													
brutto ^d w %	A	.	.	4,7	.	.	5,0	.	.	4,9	.	.	4,5
	B	.	.	.									
netto ^e w %	A	.	.	3,9	.	.	4,3	.	.	4,2	.	.	3,8
	B	.	.	.									
Nakłady inwestycyjne ^c (ceny bieżące) w tys. zł	A	.	.	1975923	.	.	4442915	.	.	7510080	.	.	12744884
	B	.	.	.									
analogiczny okres ub. roku =100	A	.	.	95,3	.	.	91,2	.	.	97,0	.	.	108,0
	B	.	.	.									
Podmioty gospodarki narodowej ^f (stan w końcu okresu)	A	414380	414468	415660	416735	417595	418805	419290	420161	420778	421257	421716	422094
	B	421616	422307	423131									
w tym spółki handlowe	A	49615	49872	50227	50557	50825	51084	51374	51637	51945	52297	52593	53014
	B	53375	53670	53882									
w tym z udziałem kapitału zagranicznego	A	7393	7412	7433	7459	7493	7523	7559	7574	7600	7627	7658	7687
	B	7699	7716	7732									

^a Ceny bieżące bez VAT. ^b W przedsiębiorstwach, w których liczba pracujących przekracza 9. ^c W przedsiębiorstwach, w których liczba pracujących przekracza 49 osób; dane prezentowane są narastająco. ^d Relacja wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności. ^e Relacja wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności. ^f W rejestrze REGON, bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. * Dane zmienione w stosunku do publikowanych wcześniej.

Opracowanie merytoryczne:

Urząd Statystyczny w Poznaniu

ul. Wojska Polskiego 27/29

60-624 Poznań

Kontakt:

tel: 61 27 98 200

faks: 61 27 98 100

e-mail: SekretariatUSPOZ@stat.gov.pl

poznan.stat.gov.pl

@Poznan_STAT

@GlownyUrzadStatystyczny

Powiązane opracowania

[Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju w pierwszym kwartale 2018 r.](#)

[Biuletyn Statystyczny Nr 3/2018](#)

Temat dostępny w bazach danych

[Dziedzinowe Bazy Wiedzy](#)

[Bank Danych Lokalnych \(BDL\)](#)

Ważniejsze pojęcia dostępne w słowniku

[Sektor przedsiębiorstw](#)

[Przeciętne zatrudnienie](#)

[Bezrobotni zarejestrowani](#)

[Stopa bezrobocia rejestrowanego](#)

[Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto](#)

[Cena detaliczna](#)

[Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych](#)

[Skup produktów rolnych](#)

[Ceny skupu](#)

[Ceny targowiskowe](#)

[Produkcja sprzedana przemysłu](#)

[Produkcja budowlano-montażowa](#)

[Mieszkania oddane do użytkowania](#)

[Sprzedaż detaliczna](#)

[Sprzedaż hurtowa](#)

[Wyniki finansowe przedsiębiorstw](#)

[Nakłady inwestycyjne](#)